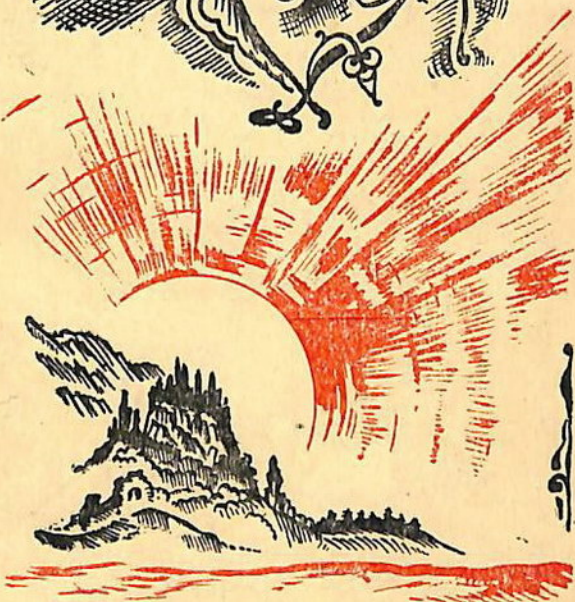
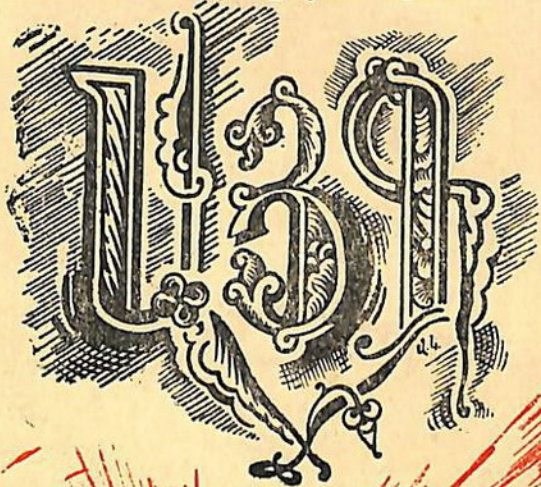

Ռ.ԱՂԱԲԱՐ

19 ՍԱԲԼԵՏԴԱՄԻ 48

Արտ. Լ. Կարկյանին
խնայք

Թվական. 9. IX. 1949

რუბენ ალაბაბი

კრებული

საბლიტბამი

19 თ ბ ი ლ ი ს ი 48

ՌՈՒԲԵՆ ԱՂԱԲԱԲ

2250

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

ՍԱԲԼԻՏԴԱՄԻ

49

ԹԻԼԻՍԻ

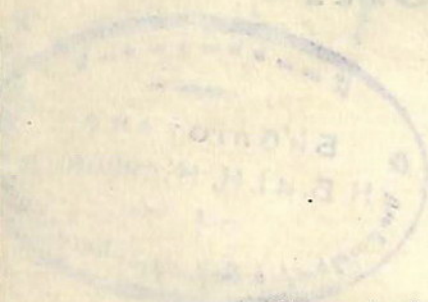
48

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿՐԹԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՄԻՆԻՍՏԵՐՈՒԹՅԱՆ

ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Պատասխանատու
Խմբագիր՝
Լ. ՄՆԼԻՔՍԵԹ-ԲԵԿ

ԵՐԵՎԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ԱՅԳ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ

Օրը՝ որպես հաղթանակող՝
Բարձրացել է երկրի վրեժ,
Արեգակը հուր ճառագող
Կարծես վահան լինի նրա:

Նրա առջև լեռները վես՝
Զյունազագաթ ու բարձրաբերձ՝
Կըռվում պարտված հըսկայի պես
Ցած են դրել գըլուխն իրենց:

Փռչու նրման անթափանցիկ՝
Կըռվի պահին վեր ամբարձող՝
Բարձրանում է նրա ճամբից
Մըշուշը խիտ, մեզն ամպացող:

Լույս է սըփռում ամենուրեք
Նրա վահանն աղամանդե.
Ո՛չ մի պատնեշ, ո՛չ մի արգելք
Չեն դիմանա նրա հանդեպ:

ԱՅԳԸ ԾՈՎ ԱՓԻՆ

Ահա Սև ծովն իր ալեկոծով,
Ու ես կանգնած եմ նրա ափին.
Հառնում է վեր իր ահեղ բոցով
Ալեծածան այս հըսկա արփին:

Հըսկա արփին այս հառնում է վեր,
Բացվում է օրը, ամենուրեք
Ուրվագծվում են հորիզոններ.
Հեռվում—հովկասը ձյունաղբբեթ:

Իմ հայրենի այս ջրերի մոտ,
Իմ հայրենի այս արևի տակ
Թընդում է սիրտն իմ մի նոր խինդով,
Առնում է լիցք նոր, անհուն, անտակ:

1941
Բաթումի

ԿԱՆԱԶ ԼԵՌԱՆ

ԻՄ ՓՈԹՐԻԿ ԼԵՌՆԻԿԻՆ

Քինջ, համապիյուն

Մեղմիկ զեփյուն

Կանաչ լեռան.

Կաթնափրփուր,

Քաղցրիկ աղբյուր

Կանաչ լեռան.

Դո՛ւ խատուտաչ

Կարմիր կակաչ

Կանաչ լեռան.

Մուգ կապուտակ

Անդորր լըճակ

Կանաչ լեռան.

Ծիրանավոր

Բոբբ առավոտ

Կանաչ լեռան.

Դեմքըս շոյոդ

Առաջին շող

Կանաչ լեռան.

Քո աչերում
Մոգն եմ տեսնում
Կանաչ լեռան.
Քո համբույրում
Բույրն եմ ըզգում
Կանաչ լեռան:

1945
Սեփան

ԱՅԳԱԲԱՑԻ ԵՐԳԸ

Ա.

Պիշեր է սաթ,
Աստղերն արծաթ
Երկնի ծովում
Կարծես լողում.
Ակն ու վրտակ
Թըփերի տակ
Խոխոջում են
Ու կարկաչում.
Հովը թեթև
Քընքուշ եթերն
Ակոսում է,
Կամ խոսում է
Ալեկոծով.
Իսկ սար ու ձոր
Կարծես անքուն
Սրձաղանքում:

Բ.

... Ու երբ արփին
Սյգաբացին
Կատարները
Սեգ ծառերի
Նախշի զառով
Երգով, խաղով,
Ողջուն կըտա
Կիրճն այս հըսկա,
Կիրճն այս հըսկա,
Կիրճն այս չըքնադ
Ժիր - կենդանի
Քվաբլիանի¹,
Որ Գողերձի²
Ձյունե բերդից
Ըսկիզբն առած
Վազում է ցած:

Գ.

Իսկ բըլուրին
Մամուտ ու հին
Վանքն է իշխում:
Մարդ չի հիշում,
Թե քանի դար

¹ Գետ Մեխեթում:

² Գողերձի - լեռ, հայտնի է Գողերձի լեռնանցքը:

Կանգուն է, կա,
 Որպես կոթող,
 Որպես բեկոր
 Հին արվեստի—
 Շինարարների,
 Բլրերին բաղմած
 Վանքն այս Զարդմա¹,
 Հեքյաթային
 Մեծ Շոթայի
 Երկրում այս վեհ
 Կոչված Մեսիսիթ:

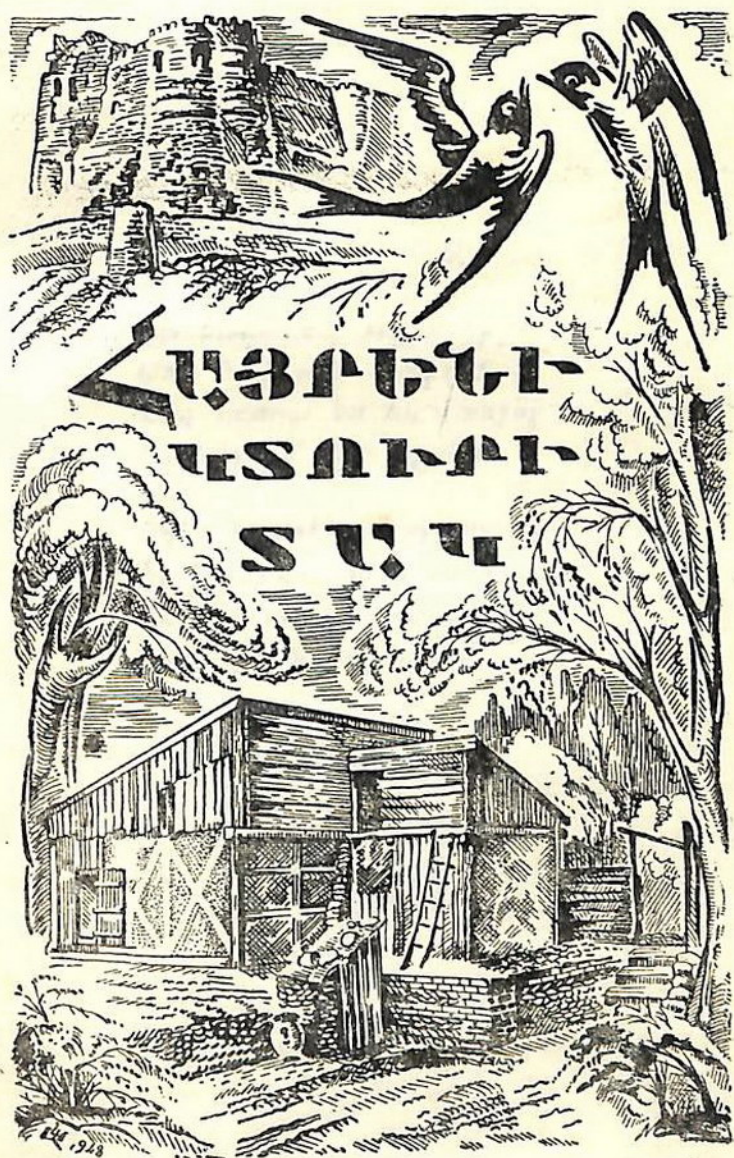
Դ.

... Եվ էս սարի
 Զիգ կատարից
 Դիտում եմ ցած—
 Գորգ է փլուած
 Կարծես նախշուն
 Հեռու դաշտում
 Համայնական,
 Ու դյուլթական
 Մի անուշ երգ
 Հընչում է մեղմ.

¹ Զարդմա— վրացական պատմական ճարտարապետության կոթող.
 հիմնադրման ճիշտ տարեթիվը հայտնի չէ—մոտավորապես X դար:

Հայրենիքիս՝
Աշխատանքի
Հերոս մարդու
Երգն է ազդու
Այնտեղ հրնչում
Անեզր դաշտում:

1935
Ախալցխե

Զ Ե Զ

Փիծաղաշատ բախիկներ,
Մեր ծաղկոցի սանիկներ,
Զեզ համար եմ ես փընջել
էս երգերը՝ ձեզ նըվեր:

Եկեք նըստենք ծալպատակ
էս թըթենու հովի տակ.
Ու էս ուրախ ժամանցին
էսօր լինենք միասին:

1945

ԾԻԾԵՌՆԱԿԻ ԲՈՒՅՆՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԻ
ՏԱՆ ԿՏ ԻՐԻ ՏԱԿ
(Ըստ վրացերենի)

Շողշողում են դուռ ու դարպաս,
Տունն ու կրտուրն ալ-շողերով.
Զարդարվել են բալնն ու պարտեզ
Ալվան-ալվան ծաղիկներով:

Գարունն եկավ, գարունն եկավ,
Խառն ու զըմրուխտ փարչա հագած,
Սարույն եկան, ձորույն եկան -
Ծիծառները թեփառաբաժ:

Ու ճախրեցին օդումն արձակ՝
Ծիծառները ճըռվողեցին,
Այստեղ, այս տան կրտուրի տակ
Անկյուն դըտան, բույն շինեցին:

Բացվեց նորից մեղմ առավոտ
Նախշ-նրկարով ըսքանչելի,
Ծիծառները նոր բընի մոտ
Երգ ասացին ձագուկներին:

Ջագուկները նըրանց՝ շուտով
Այս նոր բընից դուրս կը թըռչեն,
Թեպիկն կըտան նըրանք փութով
Ինըն սարի ետև մինչև:

Համբավ տարեք դուք, ծիծառներ,
Որ էս հարկի տակ մեծացավ
Պայծառադեմ մանուկը մեր՝
Գարթլի որդին դյուցազն դարձավ:

Այստեղ խաղաց ու լույս տոնչաց
Փառքը երկրի, միտքը դարի
Ու նըրա հետ մեկտեղ շողաց
Արեֆն այս մեծ՝ փիլոսոփ սարից:

Այստեղ ահա ունկընդրեց նա
Նորեկ գարնան խաղ ու երգին,
Գարնան սըփռած շողին արվան
Ծիծառների զիլ համերգին:

1940

Գ ա Ր Ի

ԻՄ ԼԱՎ ԲԱԼԻԿ

Յո՛ւմ լավ բալիկ,
Անու՛շ Ալիկ,
Այտի՛դ վերա
Ժըպտի ալիք,
Ա՛ռ ինձանից
Երկու հատ թև,
Դարձի՛ր թիթեռ
Դու յի թեթև,
Թըռի՛ր ինձ մոտ
Վարդ իմ հոտոտ:

1940

ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ

«... Մեր բազմաթիվ գյուղերում Հայ-
րենական Մեծ Պատերազմի օրերին կո-
խովնիկուհիները սոցմըցություն էին ծա-
վալել սովնական զինվորներին բրդե տաք
հագուստով ապահովելու համար»:

Ձյունապըսակ ու բարձրաբերձ
Հեռնաշխարհի՝ ազատատենչ
Աշխատավոր ժողովրդիս
Արժանավոր, ազիզ որդիս՝

Կարմիր զինվոր, ես քեզ ղուրբան,
Քեզ համար եմ էս ղույգ գուլպան
Հյուսել բըրդի թելից տաքուկ՝
Ձյունից սալիտակ, ձյունից փափուկ:

Որ դու հագնես ու ջերմ ըզգաս,
Որ դու լինես առույգ, ըզգաստ,
Որ դու լինես հաղթող, արի՝
Կուռըդ լինի քաջավարի:

Թըշնամու դեմ ահեղ մարտում
Դավթի նըման լինես հատու,
Կամքըդ լինի գոռ, հաստատուն,
Որպես հերոս միայն՝ գաս տուն:

Էս է միակ բաղձանքը իմ
Բաղձանքը մոր, դու, իմ անգլին.
Ղուրբան լինեմ ձեզ, իմ բալեր,
Դեհ շուտ հաղթեք, շուտ ետ դառեք:

1942

ԱՇՈՒՆՆ ԱՆՏԱՌՈՒՄ

Չբախշ ու նըկար,
Աշնան անտառ,
Կարմըրել է հոնիդ ծառը.
Մի տես՝ ինչպես նա պայծառ է,
Բաց-կարմիր է հագել հացին,
Կարմըրի մոտ տալիս բացին,
Մոխրագույնով ներկվել կաղնին,
Բոյով բարդին կապել դեղին.
Սպիտակել են զաժին, լորին,
Ու զարդարել էդ բոլորին:
Մըշտագալար ու փառահեղ,
Որպես արթուն ավետարեր
Կանաչ գարնան նոր բողբոջի
Մեղ է նայում սիրուն սոճին:
Նախշ ու նըկար,
Աշնան անտառ:

ԱՌԱՋԻՆ ՁՅՈՒՆԸ

Ողջ գիշերը
Ձյան հյուսերը
Յած են թափել—

Սուսիկ-փուսիկ,
Ու քընքուշիկ
Սալան կապել—

Դաշտում, սարին,
Թուփ ու ծառի
Հենց կատարին,
Տան կըտուրին,
Ծըտի թառին,
Էդ հերիք չի՝
Դեռ նըկարչի

Ձեռքով հըմուտ
Նախշ են արել
Ու զարդարել
Դուռ-լուսամուտ:
Խաղի ընկեր,
Իմ բախիկներ,
Ապա տեսնեմ

Դուք էլ էսպես
Զարդով պես-պես,
Քանի-քանի
Լավ, պիտանի
Նըկար կանեք,
Ձեր դպրոցին
Նըվեր տանեք...

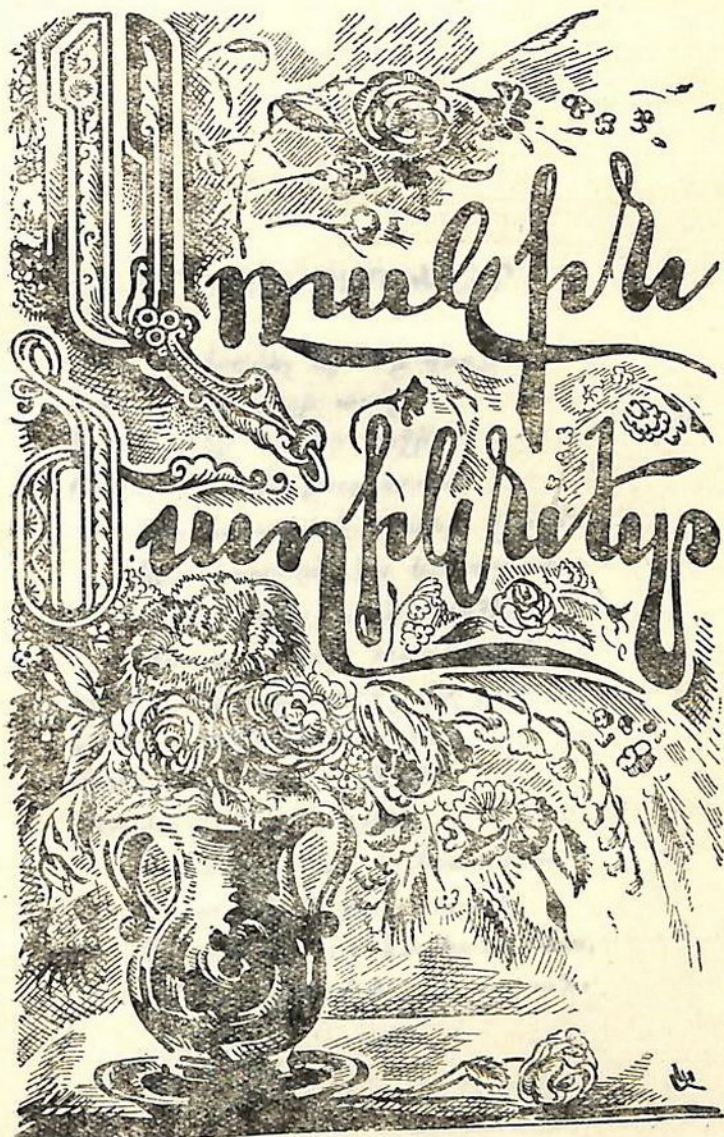
1940

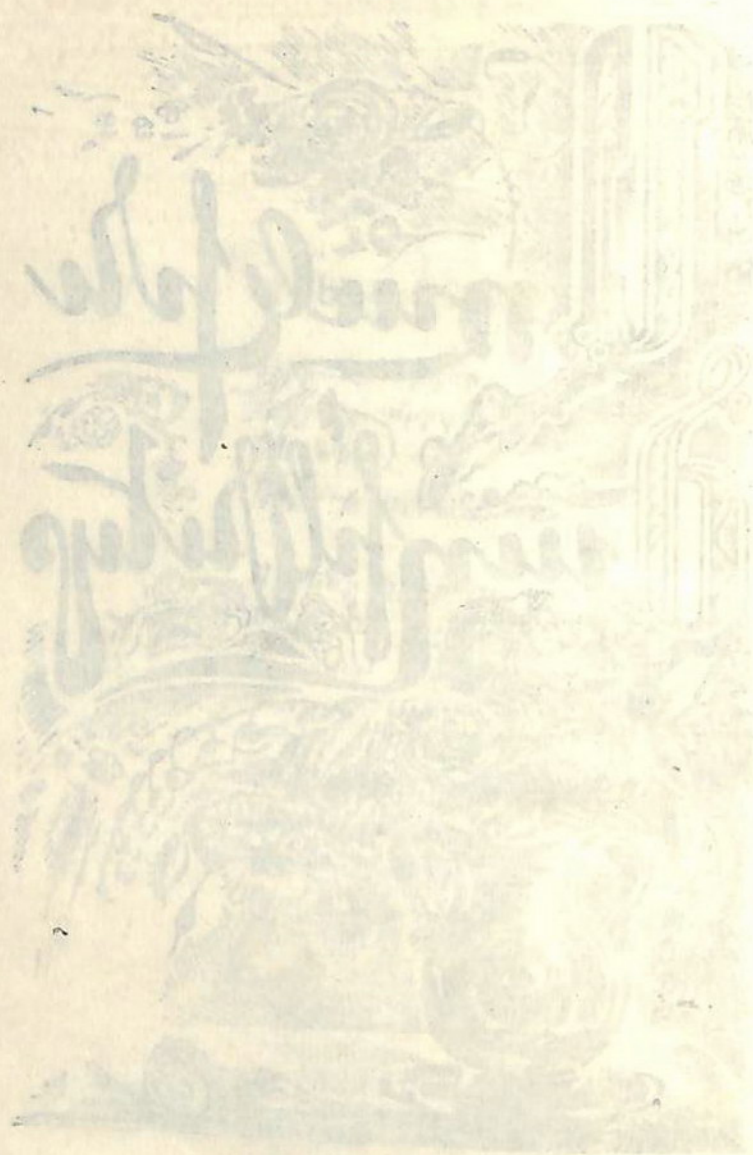
ՍԻՐԵՆՔ ԳԼՐՔԵՐ

Սիրենք երգեր,
Սիրենք մըրգեր,
Ամենից շատ
Սիրենք զըրբեր:

Սիրենք զըրբեր,
Կարդանք զըրբեր,
Գըրքում զըտնենք
Փայլուն մըտքեր:

Դառնանք զխտուն,
Լինենք աթոռ,
Առաջ դիմենք
Մենք օրն ի բուն:

ԱՌՍՁԻՆ ԾԱՂԻԿՆԵՐ

Պահու չի հալվել ձյունը վերջին
Տաք արեվի շողի տակ,
Ջրնծաղիկը ձյունի միջին
Բացել է թերն ըսպիտակ:
Երբ հալչում է ձյունը վերջին,
Երբ դաշտերն են կանաչում,
Մանուշակը դաշտի միջին
Անուշ բույր է տարածում:
Հալվեց, գընաց ձյունը վերջին,
Եկան ուրախ, ջերմ օրեր,
Անմոռուկը սարի լանջին
Օրորվում է մեղմորեն:
Հովտաշուշանն էլ հոտավետ
Իր աչիկն է բաց անում,
Ու առաջին էդ ծաղկանց հետ,
Տես, բացվում է նոր գարուն:

ՄԵՐ ԱՅԳԻՆ

Մեր այգին է ծաղկաշատ,
Բերքն ու բարիքն անհատակ,
Այգեպանը բաղմաշխատ,
Առատ վաստակն անարատ:

Առվի ջուրը գլղղղան՝
Փրփրուր քաշած իր վրան
Մարգից-մարդ է միշտ հոսում,
Մարգերի մեջ, ակոսում,
Ծաղկանց հետ է նա խոսում,
Ծաղկանց էսպես է ասում—
— Ծաղիկ,
Ծաղիկ,

այգու բալիկ,
Թերըդ բացիր,
պըստուդ դարձիր—
անուշ հյութով,
համեղ հյութով:

Ծաղիկները ոսկեթեր,
 Աշիկները դեպ եթեր,
 Բուլրով արբած արեվի,
 Երգ են ասում երեկի,
 Իսկ թերթերը ցողով լի՝
 Ասես պեծին են տալի՝

1959

ՄԱՅԻՍՅԱՆ ՀԱՆԴԵՍ

Հենց արեմն է մայր մըտնում
Ու գեփյունն է սրվարվում,
Դաշտի միջին խոտերում
Մի հանդես է ըսկըսվում:

Ծղղրիդն առած թավջութակ՝
Զըլած պարի եղանակ,
Ինչքան ուժ կա թեվերում՝
Հա ճըռռում է, ճըռճըռում:

Թե ծաղկանց մեջ, խոտերում,
Թե օդի մեջ, եթերում,
Բըռնած մի մեծ շուրջպարի,
Ճըպուններն են պար գալի:

Բազում շողուն կայծոռիկ,
Զեռքին մի-մի լապտերիկ,
Թըռչկոտում են միասին,
Լույս են տալիս հանդեսին:

Ուրախ հանդես, երգ ու պար,
Մինչ խոր գիշեր անդադար
Զըրընգում է խոտերում,
Ծաղկանց միջին եթերում...

1988

ԼՈՒՍԱՏԸՏԻԿ

— Ինչ ուր է, ուր
 Թըփի թեփին, տերեփում
 Տուն է շինել վերեփում,
 Տան առջեվը պատըղգամբ,
 Թե գիշերը ծըվարի
 Ու լամպիկը չըվառի՝
 Դուք չեք գըտնի հեշտությամբ:
 Լամպը վառած դուրս կըգա,
 Շուրջը առատ լույս կըտա՝
 Ճամբեն գըտնեն ու հյուր գան՝
 Մոտիկ ընկեր, բարեկամ,
 Մըտերիմ ու հարեփան,
 Մեկտեղ անեն խըրախճան,
 Պարեն,
 Երգեն,
 Հիանան,
 Ուրախությամբ
 Լիանան:
 Մինչեվ թըփի վերեփը
 Ծագի կարմիր արեփը:

1940

ՄԱՅԻՍՅԱՆ ԵՐԳ

(Վ. Մայակովսկուց)

Տես՝ ծառերն են կանաչել,
Մեզ դաշտն է կանչում.
Դաշտի միջին անեղերք
Շըրջում ենք, շըրջում—
եվ մենք,

եվ ես,

եվ դուն:

Իր լըվացքն է դուրս բերել
Գարունը նորեկ,
Արեվի տակ փրոփտել
Ամենուրեք,
Տես՝

դաշտովը մեկ:

Շողշողում է արեգակն
Ամեն տեղ փայլում,

Բարձր բըռնած
ալ ղրոշակն
Առաջ ենք քայլում,
քայլում
ու քայլում:

Հըվացվել է զարուհքով
Նրկիրը խընդուն,
Քայլում ենք
ողջ օղակով
եվ ուրախ երգում—
եվ մենք,
եվ ես,
եվ դուն:

1936

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐՅԱՆ ՍԵՐՈՒՆԴ

Շրջանիկ ու եռուն,
Հոկտեմբերյան սերունդ,
Փառահեղ մեր այգում
Աչիկներդ եք բացում:
Մեծ արեվի շողով,
Այգաբացի ցողով,
Փարթամորեն աճում,
Անուշ բույր եք տածում,
Բերկրալի ու բեղուն
Հոկտեմբերյան սերունդ,
Ծաղկազարդ ձեր երգով,
Ծաղկահոտ ձեր բերքով,
Հաղթական ձեր երթով
Մեր սրբտերն եք գերում,
Զրվարթուն ու զեղուն
Հոկտեմբերյան սերունդ:

1939

ԼԵՆԻՆՅԱՆ ՊԱՐՏԵԶ

Մանուկները.—

Մեր պայծառատես
Լենինյան պարտեզ,
Գարնան կանչի հետ
Հյուսիս ենք եկել քեզ:

Պարտեզ.—

Սիրուն բալիկներ,
Կըստամ ձեզ նրվեր՝
Նախշուն, հոտավետ
Պես-պես ծաղիկներ:

Ծաղիկները.—

Կարմիր վարդերից,
Գարնան զարդերից
Փընջեր կապեցեք
Փարթամ, անթերի:

Մանուկները.—

Ծաղկունքով քո լի
Զարդարենք պիտի

Հուսե քանդակը
Մեր մեծ Լենինի:

Ծաղիկներ.—

Մեծ Լենին պապի,
Սիրելի պապի,
Նա ժըպտում է ձեզ
Ժըպիտով անգին:

Մանուկներ.—

Նա ասում է մեզ՝
— Անուշ բալիկներ,
Եղեք անվեհեր
Հըգոր սանիկներ:
Միշտ առաջավոր՝
Տանը, դպրոցում,
Միշտ արժանավոր
Կյանքում ու գործում:

1940

ՎՏԱԿՆԵՐԻ ԵՐԳԸ

Որդին ենք մենք հողմերի,
Գաղնանային շողերի.

Մենք ձըգտում ենք
Իրար հասնել,
Իրար մըրցել.

Ու գալարուն
Պըտույտներով
Ոլոր,
Մոլոր
Իրար գըրկել,

Սառուցային
Կապանքները
Հալել, խըռկել.

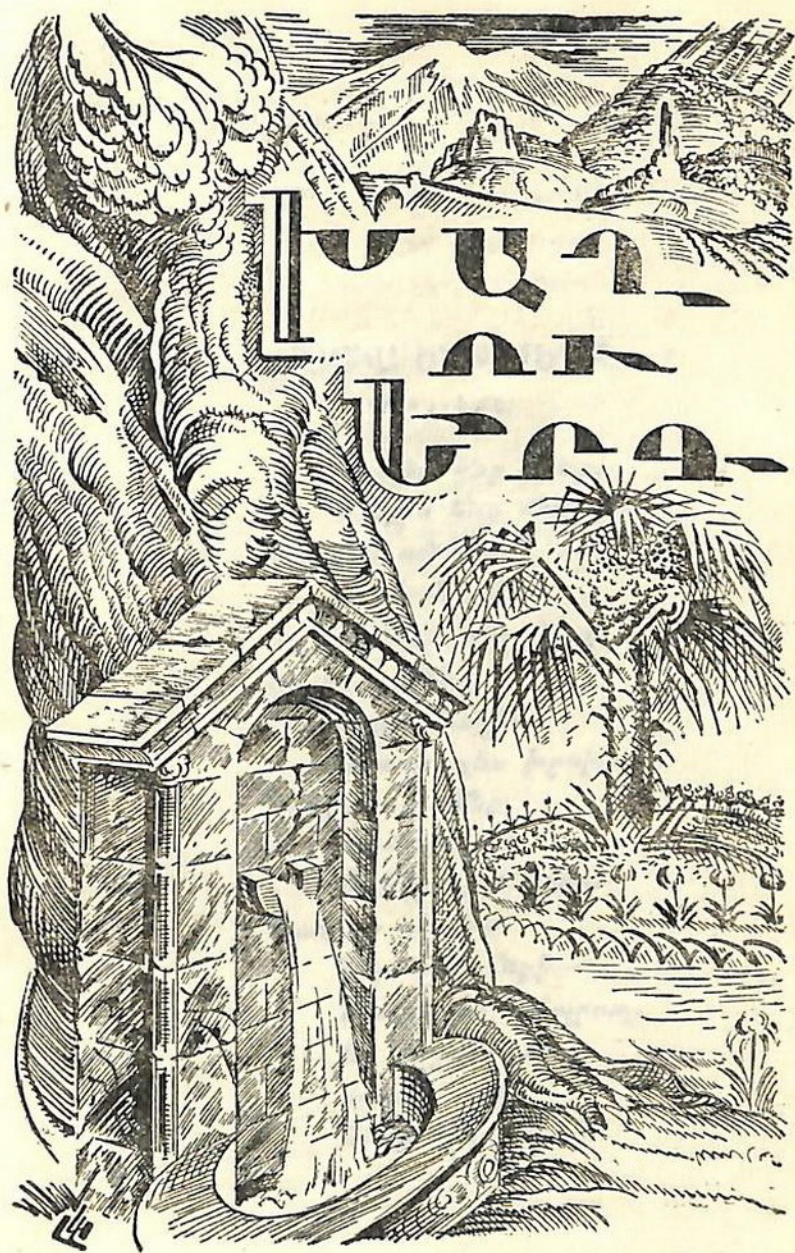
Մենք վագում ենք,
Միանում ենք.
Իրար գըրկում

Հախնանում ենք
Եվ ըստիպում

Մեծ գետերին
Դուրս գալ ամից,
Գլխովի թափից,
Անցնել չամից:

Եվ ողողել,
Վազել, երգել,
Թըռչել, կառչել,
Ու կարկաչել...

1027

ՄԱՅԻՍ ԵՆՔ ՄԵՆՔ

(Ք ա յ լ ե ռ գ)

Պալիս ենք մենք,
Մալիս ենք մենք.—
Շարքեր ունենք
Գարնանային
Հեղեղի պես հորդ.
Երգեր ունենք
Գարնանային
Որոտի պես խրոխտ.
Դրոշներ ունենք
Ալ-մայիսյան
Սրեվի պես բորբ.
Կապքեր ունենք
Նոր գարունքի—
Մայիսյան ամպրոպ.
Ու ինչպես որ
Գարնանային
Ուժը հրզոր

Պայքարում է,
 Քայքայում է
 Ու վերջ տալիս... ձմեռվա հին
 Կապանքներին.
 Մենք էլ էղպես՝
 Գարունքի պես՝
 Հաղթ ու խըրոխտ
 Ու անհողողող
 Դուրս ենք եկել հին կյանքի դեմ
 Պայքարելու
 Ու վառելու
 Ամենուրեք
 Մայիսի մեկ...
 Գալիս ենք մենք,
 Մայիս ենք մենք:

1927

Գ Ա Ր Ն Ա Ն Ը

(Ն. Ս. Նեկրասովից)

Շրջում ենք, շրջում
Ու կանգ ենք առնում,
Սիրուն դաշտերի
Տեսքով հրմայվում.
Տեսքով հրմայվում,
Առաջ ենք գընում,
Առաջ ենք գընում
Ու ականջ դընում
Գարնան ջրերի
Զրվարթ աղմուկին
Նվառատաների
Զրբնդուն երգին...

1939

ՄԵՐ ԾԱՂԿՈՑՈՒՄ

Ջան գարուն, գարուն,
Մեր սիրտն ես գերում,
Արեւ ես վառում,
Անուշ գեղգեղում,
Ուրախ ենք, գարուն,
Քո՛ մեզ մոտ գալուն:
Ջան մայիս-մայիս,
Հաղթական ամիս,
Ամեն մի գալիս՝
Նոր բույր ես տալիս
Ծաղկունքին պես-պես
Ու բացում հանդես:
Մայիս՝ ծաղկոցում
Քեզնով են շրնչում,
Մանկանց մեջ սիրուն
Քո երգն է հրնչում,
Ծաղկունքի ծոցում
Քո հյութն է լեցուն:

1939

ՓՈՔՐԻԿ ԿՈՆՍՏՐՈՒԿՏՈՐԸ

Մեր Լեմիկը ամբողջ օր
Զունի աղատ ժամանակ,
Գործ է անում՝ կարեվոր,
Կառուցում է սավառնակ:

Թուղթ ու տախտակ, մեխ ու մուրճ,
Էլ ինչ ասես հավաքել
Ու սենյակի անկյունում
Արհեստանոց է սարքել:

Նրկարում է ու կրտրում,
Ամրացնում է ու քանդում,
Գործ է անում ու երգում
Ամբողջ օրը անդադրում:

Երբ մեծանա, անպայման
Պետք է դառնա կոնստրուկտոր,
Որ կառուցի բազմազան
Սավառնակներ նորանոր:

ԽՆԴՈՒԹՅԱՆ ՔԱՅԼԵՐԳ

Գրված Պատանի Հանդիսատեսի
Թատրոնի համար.

Շեփորները շեփորում են,
Ծընծղաները ծիծաղում,
Տըղա-աղջիկ՝ թատրոնում մեր
Երգում, պարում ու խաղում:

Ուրախ կյանքի ծաղիկունքը վառ
Մեր բոլորիս գիրկը լի,
Նոր արևի շողով պայծառ
Բուրում է միշտ կենսալի:

Արևածոր էդ ծաղկանց հետ
Ու պայքարով հաղթական՝
Մեծ դարուն է ահա բացվել
Հերոսական, մարտական ..

Մի լավ դարուն, հըզոր դարուն—
Կյանքի, գործի և ուսման,
Գետ է դարձել բարակ առուն,
Թափ է առել անսահման:

Ուրախության անմար կայծով,
Երգով, կանչով բերկրալի,
Դեհ, քայլեցեք դեպի թատրոն,
Պատանիներ երջանիկ:

Գ Ն Դ Ա Կ

(Ըստ Ս. Մարտիկի)

Քոմ գույնը գույն
Գընդակ զընգուն,
Դու անընդհատ
Ուր ես վազում,
Քո ետեվից
Մարդ չի հասնում,
Չես լրսում ինձ՝
Քեզ եմ ասում:
Երբ քեզ ձեռքով
Զարկում եմ ես,
Ամբողջ թափով
Դու թըռչում ես
Ու միշտ ուժգին,
Միշտ անդադրում,
Դիպչում գետնին,
Վերադառնում:
Բայց այս անգամ
Ընկալ պարտեզ,

Երկու վայրկյան
 Կորար անտես,
 Մի քիչ հետո
 Գլորվեցիր,
 Դիպար քարին՝
 Մոլորվեցիր,
 Կըպար ծառին՝
 Օրորվեցիր,
 Դիպար պատին,
 Ցանկապատին,
 Հետո հասար
 Բաց դարպասին,
 Ու ընթացար
 Մայթովը ցած.
 Այ քեզ փորձանք,
 Էդտեղ հանկարծ
 Դեմըդ ելավ
 Ավտոն արագ
 Ու քեզ առավ
 Անիվի տակ,
 Եվ ինչ ...
 Եվ ինչ...
 Դու պայթեցիր,
 Պինդ ճայթեցիր:
 ... Ուրիշ ոչինչ:

1940

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

(Խ ա ղ)

Պոռնիքը շիկ,
Թոքը լիք,
Գոլորշի
Ու չոգի,
Իր ծոցում
Հուր բոցում
Քարածուխ
Մուր ու ծուխ
Շարունակ
Թիֆ կրրակ՝
Շոգեքարշն է շառաչում
Դազա-դոգե,
Դազա-դոգե,
Վազոններն իրար կառչում
Չաքա - չուքի,
Չաքա - չուքի:
Մեր գընացքը սրընթաց
Երկաթգնացիկ գրկաբաց՝
Սըլանում է.

Ինքնավրաստան համարձակ
Ուղիները լայնարձակ
Կըլանում է.

Ո՛ւ - ո՛ւ - ո՛ւ - ուն
Շողեքարշն է զիլ կանչում,
Ու - ու - ու - ուն

Սար ու ձոր արձագանքում:

Պուրակի մեջ՝ ծառի տակ,
Կայարանում ըսպիտակ
Մեզ են սպասում կողմ-պատրաստ
Ուշադիր,

Կայարանի հերթապահ
Պըստիկ Պետիկ—դեն ապա՛
Մեր գնացքը սրբընթաց
Ընդունիր:

Հենց մեր գալու ժամանակ
Կայարանում, ծածկի տակ
Մանուկները բովանդակ,
Միասին

Հետևում են գնացքի
Հանդարտացող ընթացքին,
Դիմավորում հյուրերին
Ֆրնժագին:

— Բարեվ, Քեթն,

— Բարեվ, Սեթն,

— Բարեւ, Լեմիկ,
— Բարեւ, Լենիկ,
— Բարեւ, բարեւ
Մեր հյուրերին,
Հազար ողջուն
Ձեզ բոլորին:

Ինքը շիկ,
Թոքը՝ լիք,
Գոլորշի—
Ու շողի,
Իր ծոցում
Հուր բոցում
Քարածուխ
Մուր ու ծուխ,
Շարունակ
Թեթ կըրակ՝
Շողեքարշն է շառաչում
Դադա - դոգե,
Դադա - դոգե,
Վազոններն իրար կառչում
Ձաքա - չուքի,
Ձաքա - չուքի:

1940

ՊԱՐԱՇՅՈՒՏ

Ծաղիկ բացվեց երկնի մովում,
Նա աճում է, փարթամանում,
Փողփողալով ցած է լողում,
Արեվի տակ պայծառանում:

Ոնց հեքյաթի հավերժահարս՝
Կիջնի երկնից ահա, շուտով
Արեվաշող ու ոսկեվարս
Մի նուրբ աղջիկ պարաշյուտով:

Կիջնի գետին ու կրժռպտա,
Նա կրժռպտա պայծառ ու խոր՝
Ծաղիկների մի փունջ գրրկած,
Ինքը՝ ծաղիկ արեվածոր:

Ջան, հայրենի մարգագետնի
Տըղա, աղջիկ ջահել—ծաղկունք,
Ծըլեք, բացվեք մեր լաշն երկնի
Ծով-կապույտում ջինջ ու անհուն:

1936

ՊԱՏԱՆԻ ՊՈՒՇԿԻՆԸ

(Գետսկոե սկիզբում¹)

Պախարդական ըստվերում սաղարթախիտ ծառերի,
Պուրակումն այս հրմայիչ, ծառաստանում գեղանի,
Պատվանդանին՝ կառուցած գրրանիտե քարերից—
Նըստարանին բըրոնզե նըստած է մի պատանի:

Նա մըտածկոտ ու անհոգ շըպըրտել է վերարկուն,
Հուզումնալի շարժումով, ներքին ուժովն իր անեղ,
Թիկնել է նա աթոռին, խոհերի մեջ իր անհուն,
Այդ գանգրահեր պատանին, պատանին այդ հանճարեղ:

Հըզորագոր ու բոցոտ, իր աչքերը սեվեռած,
Դիտում է նա հրմայիչ, հայացքով իր դուլթական,
Ու կարծես թե շուրթերին ըմբոստ խոսքերն իր պահած
Նայում է այդ պատանին զեպի պայծառ ապագան...

1938

¹ Այժմ քաղ. Պուշկին:

Հովհ. Թումանյանի մահվան
քսանամյակի օրը

Այցի եկա, ահա, նորից հեքյաթային
Ողջունն ձեզ, լյառք, ձյունագլուխքի ու միգապատ
վիներ խորին,
Եվ որմնազարդ, դուք, Գուգարքի վեհ կոթողներ
մեծահանճար,
Ձեզ, որ ծընունդ տրվիք նրբան, Թումանյանին
բազմաքանքար:
Մանուկ օրից նա կաթն ըմպեց ձեր փրփրադեղ
աղբյուրների,
Անուշ բանքը նա ունկնդրեց հայոց խոսքի ախունքներին,
Դեռ պատանի նա դուրս եկավ թասը բռնած
խմաստուժյան,
Անձեռագործ իր երգերով դուռը բացեց անհունության:
Ժողովրդի ձայնը դարձավ ու ձայն առավ ժողովրդից,
Ժողովուրդը սիրեց նրբան, սիրեց նրբան ամեն զրբկից,
Ու բարձրացրած իր վահանին մրտերմության
երգը նրբա՝
Կրավի ելավ ժողովուրդը նեռ թըշնամու զորքի վրբա,
Կրավի ելավ մեծըն Դավթի Թուր-կայծակին
մերկացրած,
Կրավի ելավ ժողովուրդը ահեղակամ ու
փառապանծ:

1943

* * *

Ավ. Իսահակյանի ծննդյան
վաթսուներեքամյակին

Հայոց երգի լյառը ոսկի կընըմանի Արագածին,
Մի գագաթին բազմել է նա՝ մեր Թումանյանն
իբրեւ լարծիւ,
Նըրա կողքին Հովհաննիսյանն առած քընար
վահագնափառ,
Նըրանց դիմաց խորախորհուրդ Տերյանը մեր
ավետարար:
Դու, մեծ գուսան, մեր Ավետիք, դու մեծ վարպետ
շիրակեցի
Ոսկե լեռան գագաթներից մեկը քեզնով պըսակեցիր.
Փընջեր հյուսած Արագածի եղեմական ծաղիկներից,
Մեր բազմատանջ ժողովըրդին քո շողշողուն
երգը բերիր:

ՎԱՐԴԱԳՈՒՅՆ ՔԱՐԸ

(Առաջին շենքին, որի կառուցման մասնակիցն էի)

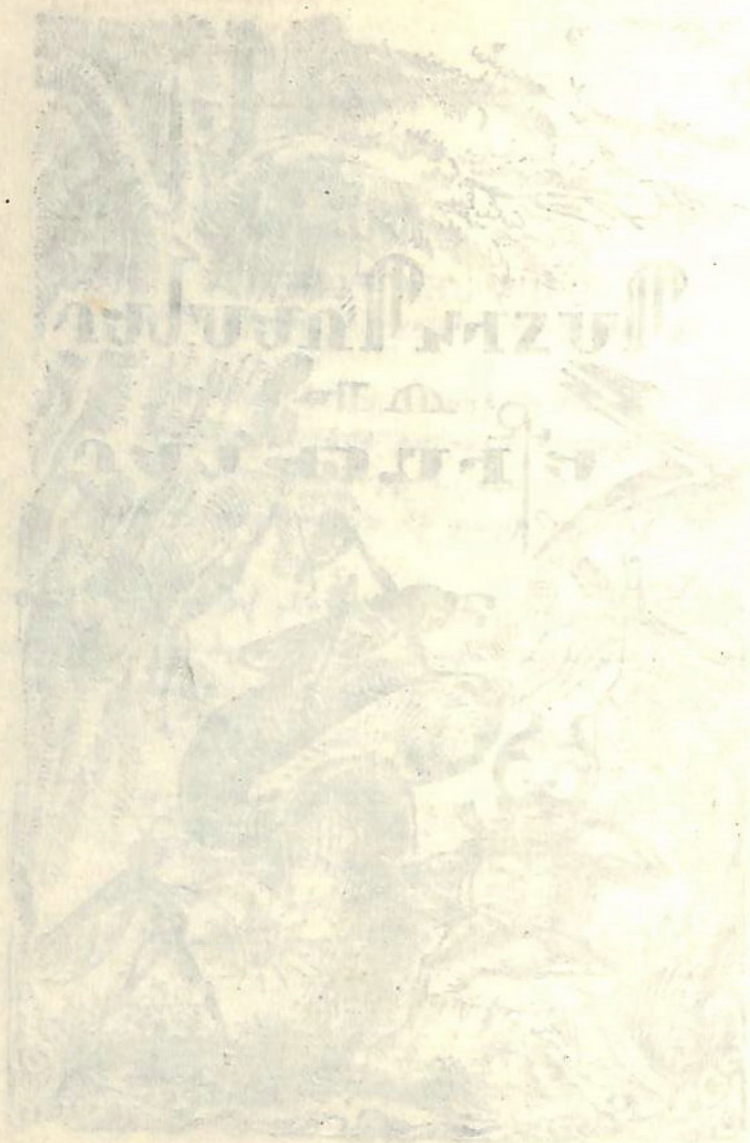
Ֆացվում է օրը վարդի նրման,
Դարնան արեւը բուրում է բարի,
Սըրտիս թերթերը շոյում է տաք,
Ժըպտում ամեն մի քարի վըրս:

Ահա եւ շենքն իմ՝ բետոնակուռ
Պատերի նիստը վարդագույն քար,
Նա բարձրանում է թափով հուժկու,
Ու գեղեցիկ է տեսքը նըրս:

Վարդագույն քար իմ լուսաշաղախ,
Ամեն կըտորըդ, կերարդ բոլոր
Իր հետ բերում է երգը վաղվա
Երջանկությամբ ու խինդով ողորդ:

1931

ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ ՇՔԵՐԹ

— Գրտիկ պոեմ —

Չըմեռ պապին
Իր ահագին
Ծանրը քոչով,
Սառուցային
Երկար պոչով
Մի առավոտ՝
Հուսածեզին՝
Հենված իրեն
Ձեռնափետին,
Դաշտ ու անտառ
Ետև թողած՝
Ելավ գընաց:
Սարի ուսից արևը
Ղըրկեց իրեն բարեւ, —
Ձըրընգացին
առվակները,
Ձիւ թընդացին
ձորակները:

Գարնան կարոտ
 Դաշտ ու անտառ
 Արտ ու արոտ
 Շողեր ստացան,
 Ըզգաստացան:
 Մի առավոտ,
 Լուսաբացին,
 Դաշտի միջին
 Մի կոչնագիր
 Դրոշմեցին,
 Թե պատրաստվեք
 շուտով,
 փութով
 Ոտքի ելեք,
 Դաշտը եկեք,
 Գարնանային
 Ուրախ տոնը
 Դիմավորենք:
 Կոչնագիրը կարդացին,
 Մեկտեղ գործի ղեմեցին՝
 Թիթեռնիկը
 Նըկարչի մոտ՝
 Իր թեվերը
 Նախշել տրվեց,
 Իսկ գորտ քեռին
 Ներկաբարին՝
 Մեջքը կանաչ
 Ներկել տրվեց:

Պեր մըկնիկը
Բըժըշկի մոտ՝
Ատամները
Սըրել տվեց,
Կայծով լիքը
Կայծոռիկը՝
Նավթով լըցրեց
Իր լամպիկը,
բեղուն
մեղուն

Խայթը սըրեց,
Իսկ բըզեզը՝
Իր կոշտ մեջքը
Փայլեցըրեց:
— Բա մոծակը.
Նա էլ գըտավ
Իր դերձակը,
Որ կարկատած
Թևովն իրա
Ետ չըմընա,
Հանդեսին գա:

Դաշտ ու այգի
Զարդարվեցին
ծաղիկներով,
կանաչով.
Փետ ու սոսու
ձարարեցին

Ու վազեցին
Կարկաչով:
Օղբ թընդաց
Մանուկների
Անուշ երգով
Կանչերով.
— Գարունն եկավ,
Գարունն եկավ
Սեզ սարերի
Լանջերով:
Հէյ, գարուն է,
Գարուն,
Ջան, գարուն
Սիրուն...

1927

Պ Ս Տ Ի Կ Պ Ո Ւ Մ

(Մայիսյան)

Մաստիկ շող էր ցերեկով,
Ու երբ եկավ երեկոն,
Հորդ անձրեւը շափշափեց,
Առատ ջուրը ցած թափեց,
Ջուրը հորդեց անըսպառ,
Հեղեղեց դաշտ ու անտառ։

Էսպես էլ թաց եղանակ,
Էս հեղեղի ժամանակ,
Տեղ չըմընաց էլ ցամաք.
Ցամաք մընաց մեն մի տեղ
Անտառուժը—սունկի տակ.
Սունկը ծածկել մեծ գըղակ՝
Լայնեղերք ու բոլորակ՝
Թագ էր կացել ծառի տակ։

Գորտուկները հըրճըվում,
Ջուրը մըտնում, կըռկըռում,
Կանչում էին, հըռհըռում—

— Էսպես էլ լավ եղանակ,
Զրկար քանի ժամանակ:

Էդ միջոցին մի մըրջուն՝
Հագիւմ-հագիւմ սողալով՝
Շուկայից էր գալիս տուն,
Յուրտ անձրեւից դողալով:

Սունկը տեսաւ,

Ուրախացաւ,

Սունկին հասաւ

Էսպես ասաւ.

— Էստեղ նըստեմ, շունչ քաշեմ,
Հանգըստանամ, քիչ սպասեմ,
Գուցե անձրեւն էլ անցնի,
Արեւն ուղիս չորացնի,
Զամբյուղս առնեմ, տուն գընամ,
Մըթին դուրսը չըմընամ:
Մեր գորտը թե՛

— Մըրջուն,

Գուրիկ իմ շըրջուն,

Զուր ես,

Իզուր տըրտընջում.

— Էսպես էլ լավ եղանակ
Զրկար երկար ժամանակ:
Մըրջնիկը թե՛

— Ա՛յ, գորտ քեռի, երաժիշտ,

Զըրի միջին դու հանգիստ

Հըռըռում ես, կըռկըռում

Նոր-նոր երգեր հորինում,
Դու իմ հալին մըտիկ տնւր—
Ձուր կըտրեցի էստեղ, ջուր:

Էդ բոպերն խոտերից—
Ձգգիտես թե ռոտեղից
Ծղրիդը լավ հագընված,
Ձութակն առած թեվի տակ,
Սունկի առջեմ հայտընվեց.
— Թույլ տնւր, մըրջնիկ, միայնակ
Մի շունչ առնեմ սունկի տակ,
Ձուշանամ մեր համերգին,
Խոսք եմ տըվել ամենքին—
Սպասում են իմ նըվագին:

Մըրջնիկը թե՛
— Համեցեք, իմ բարեկամ,
Մեկտեղ լինենք էս անգամ,
Գուցե անձրեփն անց կենա,
Գիշերն էստեղ չըմընանք:

Անձրեմը չէր դադարում,
Ընդհակառակ՝ վարարում,
Ձուրն էր հոսում անընդհատ,
Մութն էր ընկնում անընդհատ:
Ծղրիդը թե՛
— Ս-ս-ս, խոտերն են խըշխըշում

Մըրջնիկ քուրիկ, չե՞ս լըսում.
— Ո՞վ է գալիս, ձայն տուր, ձայն,
— Ես, բըզեզըս մայիսյան,
Մըթնում ճամբից շեղվեցի,
Լավ է ձեզ հանգիպեցի:
— Համեցե՛ք, իմ հորեղբայր,
Էս ինչ լավ էր, որ եկար,
Մութն է ընկնում անտառում,
Ո՞վ է ճամբեն իր ճարում:

Բըզեզը թե՛

— Մի նայե՛ք,
Ով է գալիս ճըրագով,
Լուսապայծառ կըրակով:

Բոլորը թե՛

— Բարե՛վ, բարե՛վ,
Մեր կայծոռիկ,
Արի մեզ մոտ,
Արի մոտիկ,
Բարե՛վ, բարե՛վ
Լուսատըտիկ,
Արի մեզ մոտ,
Էստեղ տիտիկ:
Կայծոռիկը՝
— Էս ինչ լավ է սունկի տակ,
Ինչ հանգիստ է. ընդարձակ.
Էստեղ մերոնց շըրջանում,
Անձրե՛ֆն էլ չի խանգարում:

Ծըղըրիդ, զըլիը ջութակըդ,
Բըզեզ, հանիը գըդակըդ,
Էս անձըեվին, էս թոնին
Ուրախանանք լիովին:

Ու անտառում, սունկի տակ
Հընչեց պարի եղանակ:

— Պար,

— Պար,

— Պարբաշի,

Դեհ մըըջնիկին

Մեջ քաշի,

— Բըզեզ,

Թըռի

Վեր-վերի՝

Պարի

Բըզեզավարի,

— Կայծով լիք,

Իմ կայծոռիկ,

Պարի նազով

Շ ուրորի,

Վառ լապտերդ օրորի,

Լույս տուր մերոնց բոլորին:

Հընչեց երգ ու եղանակ,

Էսպես երկար ժամանակ,

Թոնը կըտրեց, անց կացավ,

Մուլթը գետնից վեր կացավ.

Արեֆն ելավ, արեվեց
Շող ու շաղով բարեվեց:
Ճամբա, կածան
Զորացան,
Ծառ ու ծաղիկ
Թարմացան:
Ճամբորդները սունկի տակ
Խորը քնից վեր կացան.
Ու ցըրվեցին զըվարթուն
Ամեն մեկը իրանց տուն:

1939

ՃՊՈՒՌՆ ՈՒ ԲՁԵՁԸ

(Ռուսական ժողովրդական հեքյաթ)

Պարնան մի օր, պայծառ մի օր,
Նոր շունչ առած աշխարհն արար՝
Զարդարել էր շուրջը բոլոր
Ծաղիկներով դառ ու գոհար:

Էդ եղանակն
էնպես հուզեց,
Աղբաբըզեզն
անգամ ուզեց

Իր զույգ թեւը
լայն տարածել,

Թըռչել

շըրջել

շուրջն աչք ածել:

Էդ միջոցին

պուշ ցից՝

ձըպուռն եկավ

դիմացից:

Բըզեզը թե՛

— Այ, ճպուռիկ,

Իմ քուրիկ,

Թըռի-վըռի

Սիրունիկ,

Ասա, տեսնեմ, էս ամառ

Տեղ արե՞լ ես քեզ համար:

— Այո, մարգուժ էն դեղին,

Ծանոթ չե՞ս դու էդ տեղին,

Ծաղիկներին,

Նըրանց հոտին՝

Խառուտիկին,

Ընձախոտին,

Նըրա փայլուն ծաղկաթերին,

Որ նայում է միշտ եթերին,

Հայելու պես նա միշտ ցոլում,

Պատկերը է արտացոլում,

Ինձ համար են նըրանք փըթթում:

Էնտեղ ամեն, ամեն թըփում

Ունեմ հարմար ես օթեվան,

Թե կուզես, եկ ինձ հարեվան:

— Որ էդպես է, այ քուրիկ,

Թըռի-վըռի ճըպուռիկ,

Կըթըռչեմ, քեզ հյուր կըգամ,

Մի բիշ քեզ մոտ կըմընամ:

Բըզեզն ասավ

Ու պատրաստվեց,

Բայց թե սովոր
Դանդաղության,

Մըլուլ արեց
բըզ'գաց,
բըզ'գեց,

Մեկ էլ, մի օր
ճախրել ուղեց,

Բակը թողած
թըռավ զընաց՝

Թըռավ երկար...
Բայց թե դեղին

Մարգագետինն հւր էր,
Զըկար:

Երբ հանդիպեց

Ճըպուռիկին՝

Դանգատ արեց

Իր քուրիկին:

— Մի նեղանար,

Բըդեզ եղբայր,

Ժամանակին

Դու հյուր չեկար:

Մարգագետինն էս մեր դեղին,

Սպիտակել է ամբողջովին.

Նա ծածկվել է կաթնախոտով,

Կաթնախոտի քընքուշ հոտով,

Պես-պես սպիտակ մանրածաղկով,

Նրիցուկով, շողավարդով:

— Բավական է, իմ քուրիկ,
էլ մի պատմի, ճշպուռիկ,
Քեզ հյուր կըգամ, կըմընամ,
Ծաղկանց հոտով թարմանամ:

Բայց թե սովոր
Դանդաղության,

Մըլու ալեց

բըզ՛զ՛աց,

բըզ՛զ՛եց,

Մեկ էլ, մի օր

ճախրել ուզեց,

Բակը թողած

Թըռավ գընաց՝

Թըռավ երկար...

Բայց թե սպիտակ

Մարգագետինն ռւր էր

Զըկար:

Երբ հանդիպեց

Ճշպուռիկին՝

Գանգատ ալեց

Իր քուրիկին:

— Մի՛ վըշտանար,

Բըզեզ եղբայր,

Ժամանակին

Դու հյուր չեկար:

Մարգագետինն էլ չի սպիտակ,
Հագել է նա բաց կապուտակ:
Անգակ-զանգակ ծաղկունքով,
Կապույտ-կապույտ աչք-ունքով,
Իսկ խորդենին նըրանց քով
Իր անուշիկ նազանքով:
Այրեծաղկով՝ խատուտող,
Բեղիկներով պըտըտվող,

Նա կառչում է
Իր բեղիկով
Խոտին, թփին,
Նըրանց ներքո
Օրորվում է
Իր թեփիկով,
Կարծես նիրհում
Նըրանց երգով:

— Էհ, թող նիրհի
Եվ օրորվի,
Օրորվելով
Նա մոլորվի,
Նա էլ քեզ մոտ եկողը չեմ,
Թեկուզ մարզը դառնա եղեմ:
Թեկուզ ծաղկեն ամեն տեսակ
Վարդ ու ծաղիկ իմ չըտեսած:

Ասեմ միտքը

էս ոռւսական

Հեքյաթի.—

Ով ծուլանա ու դանդաղի,
Գործը չանի ժամանակին,
Ամեն բանում նա կըկազի
Ու չի հասնի նըպատակին:

1941

1899-1900

1

2

3

4

5

6

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

	Էջ
1. Ա յ դ	5
2. Հայրենի կտուրի տակ	13
3. Առաջին ծաղիկներ	25
4. Խաղ ու երգ	39
5. Զանազան	53
6. Պատիկ պոեմներ ու հեքյաթներ	59

შ ი ნ ა ა რ ს ი

1. ცისკარი	5
2. მშობლიურ ბანქვეშ	13
3. პირველი ყვავილები	25
4. სიმღერა და თამაში	39
5. სხვა და სხვა	53
6. პატარა პოემები და ზღაპრები	59

0 4 5 6 3 0 5

Հապիկը և նկարագրողումը՝ նկարիչ ԱՐԱՄ ԿՈՋՈՅԱՆԻ

Ստորագրված է տպագրության 1949 թ. ապրիլի 25-ին:

Տիրաժ՝ 4000: Հարվածքը՝ $5\frac{1}{2} \times 8\frac{1}{2}$: Գատիեր № 482: Ուի՛ 02318:

«Զարյա Վոստոկայի» Ա. Ֆ. Մյաննիկյանի անվճ տպարան
Թբիլիսի, Ռուսթավելու պող. № 42:

ԳԱՍ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0622291

[404]

ԳԻՆԸ 4 ՌՈՒԹԼԻ

Կու
114

РУБЕН АГАБАБ

«ЗАРЯ»

Избранные стихотворения
(на армянском языке)

Тбилиси
«С а б л и т г а м и»
1948